

**PODSTAWA PROGRAMOWA KSZTAŁCENIA OGÓLNEGO
DLA BRANŻOWEJ SZKOŁY I STOPNIA
DLA UCZNIÓW BĘDĄCYCH ABSOLWENTAMI
OŚMIOLETNIEJ SZKOŁY PODSTAWOWEJ**

Historia

Nauczanie historii w branżowej szkole I stopnia zostało skoncentrowane na syntetycznym ujęciu dziejów państwa i narodu polskiego. Podstawa programowa dla tej szkoły stanowi kontynuację nauczania historii w szkole podstawowej. W większości pogłębia i problemowo ujmuje treści poznane w szkole podstawowej.

Cele kształcenia zostały skupione wokół trzech zasadniczych wymagań ogólnych: chronologii historycznej, analizy i interpretacji historycznej oraz tworzenia narracji historycznej. Treści nauczania mają układ chronologiczny i obejmują całość dziejów Polski, z uwzględnieniem istotnych wątków historii powszechnej. Edukacja historyczna w branżowej szkole I stopnia ma służyć nie tylko kształtowaniu postaw patriotycznych, lecz także doskonaleniu umiejętności ważnych w życiu codziennym: dostrzegania związków przyczynowo-skutkowych między współczesnością a przeszłością, oceny zjawisk i procesów, prezentowania ocen i opinii, wyszukiwania informacji w różnych źródłach, argumentacji opartej na dociekliwości i wiedzy, a nie emocjach i uprzedzeniach.

HISTORIA

Cele kształcenia – wymagania ogólne

I. Chronologia historyczna.

1. Sytuowanie faktów, zjawisk i procesów historycznych w czasie.
2. Porządkowanie wybranych faktów w obrębie zjawisk i procesów historycznych.
3. Wskazywanie przejawów zmian i kontynuacji w różnych wymiarach dziejów.
- ~~4. Określanie tempa zmian w wybranych zjawiskach i procesach historycznych.~~

II. Analiza i interpretacja historyczna.

1. Porównywanie i analizowanie informacji pochodzących z różnych źródeł.
2. Wyciąganie wniosków oraz formułowanie ocen i opinii.
3. Sytuowanie faktów, zjawisk i procesów historycznych w przestrzeni.

4. Wskazywanie i wyjaśnianie związków przyczynowo-skutkowych.
5. Wyodrębnianie elementów procesu dziejowego.
6. Zachowanie krytycznej postawy wobec różnych interpretacji historii.
7. Posługiwanie się wiedzą i doskonalonymi umiejętnościami do rozumienia współczesnych realiów.

III. Narracja historyczna.

1. Łączenie informacji pochodzących z różnych źródeł w samodzielną wypowiedź.
2. Uzasadnianie formułowanych ocen i opinii.
3. Tworzenie różnych form opisu zjawisk i procesów historycznych (z zachowaniem poprawności językowej).

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

I. Antyczne dziedzictwo cywilizacji europejskiej. Uczeń:

- 1) sytuuje w czasie i przestrzeni cywilizacje starożytne;
- 2) charakteryzuje trwałe osiągnięcia cywilizacji grecko-rzymskiej;
- 3) opisuje genezę i etapy rozwoju chrześcijaństwa oraz jego znaczenie dla ukształtowania kultury europejskiej.

II. Średniowieczne kręgi kulturowe. Uczeń:

- 1) charakteryzuje łaciński, bizantyjski i arabski krąg kulturowy;
- 2) opisuje na wybranych przykładach relacje między Europą a światem islamu w średniowieczu;
- 3) wyjaśnia uniwersalny charakter kultury średniowiecza.

III. Polska Piastów. Uczeń:

- 1) wyjaśnia uwarunkowania narodzin-powstania państwa polskiego i znaczenie jego chrystianizacji;
- 2) charakteryzuje przykłady wzmacniania i decentralizacji państwa polskiego w okresie monarchii wczesnopiastowskiej;
- 3) ocenia sytuację ~~polityczną~~ społeczną i gospodarczą na ziemiach polskich w okresie rozbicia dzielnicowego;

- 4) opisuje proces jednoczenia ziem polskich, ze szczególnym uwzględnieniem roli Władysława Łokietka;
- 5) charakteryzuje i ocenia rządy Kazimierza Wielkiego w zakresie polityki wewnętrznej i zagranicznej.

IV. Królestwo Polskie ~~w czasach unii personalnych~~ u schyłku średniowiecza. Uczeń:

- ~~1) wyjaśnia istotę unii personalnej i wskazuje przykłady takich unii w dziejach średniowiecznej Polski;~~
- 2) przedstawia okoliczności zawarcia unii polsko-litewskiej w XIV wieku i ocenia jej znaczenie;
- 3) charakteryzuje i ocenia stosunki polsko-krzyżackie w XV wieku;
- 4) ocenia wpływ przywilejów zdobytych przez szlachtę do końca XV wieku na życie społeczne, polityczne i gospodarcze w Królestwie Polskim;
- 5) charakteryzuje kulturę polską okresu średniowiecza, odwołując się do wybranych przykładów.

V. Wyzwania czasów nowożytnych. Uczeń:

- 1) przedstawia przyczyny i skutki zamorskiej ekspansji Europejczyków od czasu wielkich odkryć geograficznych;
- 2) opisuje podziały wyznaniowe ~~i podaje przykłady wojen na tle religijnym~~ w nowożytnej Europie;
- 3) charakteryzuje kulturę renesansu oraz baroku, odwołując się do wybranych przykładów.

VI. Rzeczpospolita Obojga Narodów. Uczeń:

- 1) przedstawia postanowienia i ocenia znaczenie unii lubelskiej;
- 2) charakteryzuje ustrój polityczny i strukturę ~~demograficzną~~ społeczną Rzeczypospolitej Obojga Narodów;
- 3) porównuje gospodarkę Rzeczypospolitej i krajów Europy Zachodniej;
- 4) wyjaśnia specyfikę tolerancji religijnej w Rzeczypospolitej ~~do początku XVII wieku~~ i jej ~~kulturowej atrakcyjności~~ atrakcyjność dla narodów ościennych;
- 5) charakteryzuje kulturę polskiego renesansu, odwołując się do wybranych przykładów.

VII. Rzeczpospolita a państwa sąsiednie w XVII i na początku XVIII wieku. Uczeń:

- 1) przedstawia główne przyczyny i następstwa wojen toczonych przez Rzeczpospolitą w XVII wieku;
- 2) podaje przykłady ingerencji państw ościennych w sprawy wewnętrzne Rzeczypospolitej w XVII i na początku XVIII wieku;
- 3) ~~charakteryzuje położenie międzynarodowe Rzeczypospolitej w czasach saskich.~~

VIII. Upadek Rzeczypospolitej na tle oświeceniowych przełomów. Uczeń:

- 1) identyfikuje główne idee oświecenia i charakteryzuje zmiany cywilizacyjne w Europie Zachodniej w XVIII wieku;
- 2) wyjaśnia wpływ idei oświeceniowych na powstanie Stanów Zjednoczonych Ameryki oraz wybuch rewolucji francuskiej; ~~wyjaśnia różnice między amerykańską wojną o niepodległość a rewolucją francuską;~~
- 3) charakteryzuje reformy oświeceniowe w Rzeczypospolitej, ze szczególnym uwzględnieniem reform Sejmu Wielkiego i postanowień Konstytucji 3 maja;
- 4) charakteryzuje przyczyny i opisuje zasięg terytorialny kolejnych rozbiorów Rzeczypospolitej;
- 5) wyjaśnia zewnętrzne i wewnętrzne przyczyny upadku Rzeczypospolitej ~~oraz znaczenie likwidacji państwa polskiego dla całej Europy.~~

IX. Sprawa polska w I połowie XIX wieku. Uczeń:

- 1) ~~charakteryzuje genezę i losy Legionów Polskich we Włoszech;~~
- 2) przedstawia politykę Napoleona wobec sprawy polskiej z uwzględnieniem Legionów Polskich we Włoszech; ~~z uwzględnieniem dziejów Księstwa Warszawskiego;~~
- 3) charakteryzuje postanowienia kongresu wiedeńskiego w sprawie ziem polskich;
- 4) wyjaśnia genezę i charakteryzuje następstwa powstania listopadowego;
- 5) ~~przedstawia udział Polaków w wydarzeniach Wiosny Ludów.~~

X. Ziemie polskie w czasach rozwoju cywilizacji przemysłowej. Uczeń:

- 1) wyjaśnia genezę i charakteryzuje następstwa powstania styczniowego;
- 2) charakteryzuje postawy społeczeństwa polskiego wobec polityki germanizacyjnej i rusyfikacyjnej władz zaborczych;
- 3) charakteryzuje specyfikę tzw. autonomii galicyjskiej;

- 4) charakteryzuje zróżnicowanie gospodarcze ziem polskich i główne zmiany społeczne;
- 5) porównuje programy polityczne ruchu narodowego, socjalistycznego i ludowego;
- 6) określa ~~istotne~~ kluczowe następstwa ekspansji kolonialnej państw uprzemysłowionych.

XI. I wojna światowa. Uczeń:

- 1) wyjaśnia przyczyny wybuchu wojny i opisuje charakter działań wojennych na różnych frontach;
- ~~2) porównuje założenia polskich orientacji politycznych i charakteryzuje przykłady ich realizacji;~~
- 3) wyjaśnia ~~okoliczności~~ znaczenie przystąpienia USA do wojny ~~i ich rolę w konflikcie;~~
- 4) określa bezpośrednie skutki rewolucji 1917 roku w Rosji;
- 5) przedstawia społeczne i gospodarcze następstwa wojny.

XII. Ustanowienie i zagrożenia ładu wersalskiego w Europie. Uczeń:

- 1) przedstawia zmiany terytorialne w Europie po I wojnie światowej;
- 2) charakteryzuje postanowienia traktatu wersalskiego, ~~z uwzględnieniem Ligi Narodów;~~
- 3) wyjaśnia okoliczności i następstwa objęcia władzy w Niemczech przez Hitlera;
- 4) charakteryzuje początki systemu stalinowskiego w ZSRS;
- 5) charakteryzuje przemiany gospodarcze i kulturalne oraz osiągnięcia naukowe okresu międzywojennego.

XIII. Problemy i osiągnięcia II Rzeczypospolitej. Uczeń:

- 1) charakteryzuje proces kształtowania się granic niepodległej Polski ~~(z uwzględnieniem powstania wielkopolskiego, powstań śląskich, wojny polsko-bolszewickiej i plebiscytów);~~
- 2) porównuje ustrój II Rzeczypospolitej przed zamachem majowym i po nim;
- 3) charakteryzuje główne założenia polityki zagranicznej II Rzeczypospolitej;
- 4) ocenia znaczenie głównych osiągnięć gospodarczych niepodległej Polski, uwzględniając zniszczenia wojenne i kryzys ekonomiczny;

- 5) charakteryzuje strukturę społeczną, narodowościową i wyznaniową obywateli II Rzeczypospolitej;
- 6) opisuje główne osiągnięcia niepodległej Polski w dziedzinie nauki i kultury.

XIV. Geneza i charakter II wojny światowej. Uczeń:

- 1) charakteryzuje położenie Polski między dwoma państwami totalitarnymi w przededniu wybuchu II wojny światowej;
- 2) wyjaśnia przyczyny przegranej wojny obronnej przez Polskę;
- 3) sytuuje w czasie i przestrzeni przełomowe wydarzenia II wojny światowej (polityczne i militarne);
- 4) ~~charakteryzuje przejawy~~ omawia przykłady zagłady i eksterminacji narodów ~~(ze szczególnym uwzględnieniem eksterminacji polskiej warstwy przywódczej, Holokaustu i zagłady Romów);~~
- 5) przedstawia przykłady ~~bohaterstwa~~ zaangażowania żołnierzy polskich na frontach II wojny światowej;
- 6) opisuje uwarunkowania militarne i polityczne konferencji Wielkiej Trójki ~~(Teheran, Jalta, Poczdam)~~ oraz przedstawia ich ustalenia.

XV. Obywatele i władze Rzeczypospolitej Polskiej w czasie II wojny światowej. Uczeń:

- ~~1) charakteryzuje podział ziem polskich dokonany przez Niemcy i ZSRS;~~
- 2) porównuje politykę okupantów wobec obywateli Rzeczypospolitej Polskiej i wymienia przykłady największych zbrodni niemieckich i sowieckich na narodzie polskim;
- 3) wyjaśnia znaczenie funkcjonowania władz Rzeczypospolitej Polskiej na obczyźnie;
- 4) charakteryzuje cele i organizację Polskiego Państwa Podziemnego;
- 5) charakteryzuje genezę i następstwa powstania warszawskiego;
- ~~6) wyjaśnia okoliczności powstania komunistycznego ośrodka władzy w Polsce.~~

XVI. Europa i świat w dobie zimnowojennych podziałów. Uczeń:

- 1) charakteryzuje polityczne, społeczne, gospodarcze i kulturowe skutki II wojny światowej;
- 2) wyjaśnia genezę zimnej wojny i identyfikuje główne kryzysy międzynarodowe okresu zimnowojennego, w tym wyścig zbrojeń i politykę odstraszania atomowego;

- 3) charakteryzuje politykę ZSRS wobec państw bloku wschodniego (z uwzględnieniem interwencji zbrojnej na Węgrzech i w Czechosłowacji);
- 4) wyjaśnia genezę i charakter integracji europejskiej;
- 5) przedstawia cele i rolę Organizacji Narodów Zjednoczonych w powojennym świecie;
- 6) charakteryzuje przemiany społeczne i gospodarcze w II połowie XX wieku, z uwzględnieniem zjawiska kultury masowej.

XVII. Polska pod dominacją ZSRS. Uczeń:

- 1) porównuje kształt terytorialny Polski przed wybuchem II wojny światowej i po jej zakończeniu;
- 2) charakteryzuje proces przejmowania przez komunistów władzy w Polsce i opisuje postawy Polaków wobec terroru komunistycznego;
- 3) charakteryzuje przemiany gospodarcze, społeczne i kulturowe w powojennej Polsce;
- 4) przedstawia kryzysy społeczne w PRL, uwzględniając ich charakter i następstwa;
- 5) ocenia rolę Kościoła katolickiego w powojennej Polsce;
- 6) charakteryzuje ruch społeczny „Solidarność” i rozpoznaje jego przywódców;
- 7) opisuje następstwa wprowadzenia stanu wojennego w Polsce.

XVIII. Narodziny III Rzeczypospolitej i jej miejsce w świecie. Uczeń:

- 1) charakteryzuje przemiany w Polsce w 1989 roku i ocenia ich wpływ na przemiany w Europie Środkowo-Wschodniej;
- 2) przedstawia ~~kierunki zmian~~ polityczn~~ych~~, gospodarcz~~ych~~ i społeczn~~ych~~ w Polsce w latach 90. i w pierwszych dekadach XXI wieku; pierwszych latach transformacji;
- 3) wyjaśnia znaczenie przystąpienia Polski do NATO i do Unii Europejskiej oraz współpracy regionalnej;
- 4) charakteryzuje nowe zagrożenia dla ładu międzynarodowego;
- ~~5) — wyjaśnia zjawisko postkomunizmu i charakteryzuje sposoby odejścia od niego w Polsce po 1989 roku (problem dekomunizacji, lustracji i repywatyzacji);~~

- ~~6) —ocenia znaczenie i skutki katastrofy smoleńskiej 10 kwietnia 2010 roku dla państwa polskiego;~~
- ~~7) —charakteryzuje zaangażowanie Polski we współpracę regionalną: Grupa Wyszehradzka (V4), Trójmorze;~~
- ~~8) —charakteryzuje przemiany polityczne i społeczne w Polsce w latach 2010–2015.~~

Warunki i sposób realizacji

Podstawa programowa kształcenia ogólnego historii dla branżowej szkoły I stopnia ujmuje w sposób syntetyczny całokształt dziejów Polski, ukazany jednak w szerszym kontekście, głównie na tle istotnych zjawisk i procesów z historii Europy. Treści nauczania mają układ chronologiczny, co powinno dać uczniom spójny i uporządkowany obraz ojczyustych dziejów.

~~Treści nauczania obejmują 18 działów. Poszczególne działy tematyczne są realizowane następująco:~~

- ~~1) — klasa I — działy od I do VIII;~~
- ~~2) — klasa II — działy od IX do XIII;~~
- ~~3) — klasa III — działy od XIV do XVIII.~~

Aby zagwarantować atrakcyjność i efektywność edukacji historycznej na tym etapie edukacyjnym, należy korzystać z szerokiego spektrum metod i środków dydaktycznych. Nauczyciel powinien stosować nauczanie problemowe i metody aktywizujące. Oprócz podręczników istotną rolę w procesie kształcenia powinny odgrywać również teksty źródłowe, materiały ikonograficzne, filmy, mapy, wystawy multimedialne. Olbrzymie możliwości edukacyjne stwarza w tym obszarze internet.

Warto też zachęcać uczniów do korzystania z różnych form pozalekcyjnej edukacji historycznej (wycieczki, projekty, konkursy, akademie szkolne, uroczystości rocznicowe, rekonstrukcje historyczne, multimedialne wystawy muzealne, gry o walorach edukacyjnych, np. planszowe, wideo itp.).

Kształcenie w branżowej szkole I stopnia podejmują uczniowie o bardzo zróżnicowanych oczekiwaniach i predyspozycjach. Niektórzy z nich zapewne już na tym etapie zakończą szkolną edukację, inni będą kształcić się dalej. Będzie to wymagało indywidualizacji pracy z uczniem oraz stosowania skutecznych metod nauczania w celu nie tylko realizacji

wymogów programowych, lecz także rozbudzania zainteresowań historycznych młodzieży.

~~Uzupełnieniem edukacji uczniów w branżowej szkole I stopnia w zakresie najnowszej historii Polski oraz historii powszechnej jest przedmiot historia i teraźniejszość, zawierający również elementy edukacji obywatelskiej.~~